

Valtionavustustoiminnan tietovarannon ja valtionavustuspalvelujen piiriin kuuluvat avustukset

Ohjausryhmän kokous 27.1.2022 – Yhteisrahoitteisen toiminnan
hallinnointia ja tietojen toimittamista koskeva täsmennys 15.6.2022
Erityisasiantuntija Leena Rantala

VALTIONAVUSTUKSET
STATSUNDERSTÖD

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Päätösesitys 27.1.2022

- Valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen liittyvien palvelujen piiriin kuuluvat valtionavustukset rajataan liitteeseen 3a kirjattujen periaatteiden mukaisesti.
 - Linjaus tarkoittaa periaatetta, että VA-tietovarannon ja VA-palvelujen piiriin kuuluvat yleisesti kaikki tilanteet, joissa myönnetään valtionapu valtion talousarvion määrärahoista tai talousarvion ulkopuolisesta rahastosta taikka EU:n varoista siten, että joko rahoituksen saaja tai valtionavun määrän määräytymisen perusteet taikka nämä molemmat ovat harkinnanvaraisia.
 - Linjaus sisältää myös periaatteen, että rajauksen perustana on valtionavustuslain soveltamisala ja valtionavustuslain toissijaisuus suhteessa erityislainsäädäntöön. Valtionavustuslakia sovelletaan kuitenkin täydentävästi silloin, jos erityislainsäädännössä ei säädetä jostakin asiasta.

Päätösesitys 15.6.2022

- Täsmennetään 27.1.2022 päätettyä valtionavustustoiminnan tietovarantoa ja siihen liittyviä palveluja koskevaa rajausta yhteisrahoitteisen toiminnan osalta tähän diaesitykseen (esityslistan liite 4) ja liitteenä olevaan muistioon (esityslistan liite 4a) tehtyjen muutosten mukaisesti.
- Täsmennykset koskevat yhteisrahoitteisen toiminnan (aik. yhteisrahoitteiset hankkeet) 1) hallinnointia Hallinnoivastuksia.fi-palvelussa sekä 2) vähimmäistietojen toimittamista yhteisrahoitteisen toiminnan osalta
- Muutokset on merkitty diaesitykseen ja muistioon punaisella

Rajauksen tausta ja tarve

- Valtion talousarviossa ja lainsäädännössä valtionavustuksista käytetyt termit eivät ole täysin yhdenmukaisia, ja rahoitusmuotoihin on liittynyt epäyhtenäisiä käytäntöjä (Valtionavustustyöryhmän mietintö 2015)
 - Esimerkiksi valtionavustuksen ja korvauksen suhde
- VA-hankkeen yhtenä tehtävänä on laatia ”hankkeessa käsiteltäviä valtionavustuksia koskevat rajaukset” (asettamispäätös VM212:00/2018)
- Valtionavustuksia koskevien vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus koskee kaikkia valtionapuviranomaisia (ohry 5/2019)
- Valtionapuviranomaiset voivat käyttää hankkeessa tehtyä rajausta ns. ”rajaustyökaluna” tunnistessaan a) tietojen toimittamisvelvoitteen piiriin kuuluvat rahoitukset sekä b) rahoitukset, jotka voidaan käsitellä hallinnoivavustuksia –palvelussa.

Asian valmistelu

- Asiantuntijatyö VA-hankkeessa syksyllä 2021
- Käsittely VM:n budjettiosaston asiantuntijoiden kanssa
- Käsittely hankkeen lainsäädäntöjaostossa 30.11., 9.12. ja 21.12.2021
- Lähetekeskustelu ohryssä 8.12.2021 liittyen tutkiavustuksia-palvelun kehittämiseen ja vähimmäistietojen toimittamisvelvoitteeseen

Valtionavustusten tunnistamisen lähtökohdat

- Valtionavustuslain soveltamisala
- Valtionavustuslain toissijaisuus: valtionavustuslakia sovelletaan täydentävästi, jos erityislainsäädännössä ei säädetä jostakin asiasta (KHO 2013:54)
- Nykyisin käytetyillä termeillä tai menettelyillä ei yksin olennaista merkitystä
- Olennaista valtionavun tosiasiallinen luonne: harkinnanvaraisuus
 - vain saaja tai vain määrä taikka molemmat voivat olla harkinnanvaraisia
- Aina rahoituksen muodossa
- Kulutusmenot, eli julkiset hankinnat ja yhteisrahoitteinen toiminta suljettu pois
- Lakisääteiset valtionosuusjärjestelmät ja lakisääteinen valtion rahoitus suljettu pois
- Huom. kuitenkin: valtionavustuslakia voidaan soveltaa myös valtionapuihin, jotka eivät ole harkinnanvaraisia valtionavustuksia

Julkisten varojen käyttö (valtio)

Talousarviossa eri menolajeja menon laadun mukaan
(ks. talousarvioasetus 5 §)

Siirtomeno = menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta
kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta

Esimerkiksi valtionavut = rahasuoritus, vastikkeettomuus ja yleisen edun
nimissä tapahtuva toiminta

Avustukset, tuet, korvaukset

Eduskunnalla harkintavaltaa
siirtomenon määrässä.

Eduskunnalla ei
harkintavaltaa
siirtomenon määrässä.

Viranomaisen käyttää
**harkintavaltaa rahoituksen
muodossa olevan** 1)
valtionavun saajan tai 2)
määrän taikka 3)
molempien suhteen

Valtionavun 1) saaja sekä 2)
laskentaperuste **määräytyvät
lakisääteisesti**
(perusteet laissa säädetty)

On harkinnanvarainen
valtionavustus

Ei voi olla
harkinnanvarainen
avustus

Laissa vahvistetun
laskentaperusteen
perusteella maksettava
valtionosuus

Ei voi olla
avustus

Kulutusmeno = menot, joiden
välittömänä vastikkeena
valtio saa mm. työpanosta,
tavaroita ja palveluksia

Esim. **hankinta** =
tavara, palvelu,
rakennusurakka
taloudellista
vastiketta
vastaan

**Yhteis-
rahoitteinen
toiminta**
(saajan
kulutusmeno)

Ei voi olla valtionapu

Valtionavustuksen käsite ja luonne - Lähtökohtia

- Yläkäsitteenä valtionapu
- Valtionavut aina siirtomenoja, eivät kulutusmenoja
 - Näin ollen käsitteestä poissuljettu
 - Hankinnat
 - Yhteisrahoitteinen toiminta
- Valtionavuista valtionavustukset aina harkinnanvaraisia siirtomenoja
 - Poissuljettu lakisääteiset siirtomenot ja valtionavut

Valtionavustuksen käsite ja luonne - Lähtökohtia

- Valtionavustuksen määritelmä valtionavustustoiminnan sanaston ([VM 2021](#)) mukaan: harkinnanvarainen julkinen rahoitus, joka myönnetään valtion talousarvioon otetusta määrärahasta tai talousarvion ulkopuolella olevan valtion rahaston varoista muulle kuin [budjettitalouteen kuuluvalle] valtion virastolle tai laitokselle ilman välitöntä vastiketta
- Kun rahoitusta myönnetään toiselle budjettitalouteen kuuluvalle valtion virastolle tai laitokselle, kyse ei ole valtionavustuspäätöksestä, vaan valtion talousarviosäädösten mukaisesta määrärahan osoituspäätöksestä

Valtionavustuksen käsite ja luonne - VA-laki

- Valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi (VA-laki 1 §)
- Aina rahoituksen muodossa
- Rahoituksen lähteenä valtion talousarvio, talousarvion ulkopuolella oleva valtion rahasto, EU:n varat
- Voidaan myöntää käytettäväksi Suomessa tai ulkomailla taikka vieraan valtion, sen toimielimen tai valtioiden välisen kansainvälisen järjestön käyttöön
- Olennainen tunnusmerkki harkinnanvaraisuus
 - Harkinnanvaraisuuden tunnistaa tyypillisesti ilmaisusta ”voi myöntää” tai ”voidaan myöntää”
 - Vain saaja tai vain määrä taikka molemmat voivat olla harkinnanvaraisia

Valtionavustustoiminnan tietovarannon piiriin kuuluvat seuraavat tilanteet:

Yleisesti kaikki tilanteet, joissa:

- Myönnetään valtionapu valtion talousarvion määrärahoista tai talousarvion ulkopuolisesta rahastosta taikka EU:n varoista siten, että joko rahoituksen saaja tai valtionavun määrän määräytymisen perusteet taikka nämä molemmat ovat harkinnanvaraisia

Erityistilanteita, joiden tunnusmerkkinä yleensä jonkinlainen lakisääteisyys, mutta kyse kuitenkin harkinnanvaraisesta, ei lakisääteisestä siirtomenosta valtion talousarviossa:

- Nimetty saaja ja julkisoikeudellinen tehtävä
- EK:lla liikkumatilaa, vaikka saaja ja määrä lakisääteisiä
- Nimetty saaja, ei erityislainsäädäntöä
- Case innovaatioaseteli

Valtionavustustoiminnan tietovarannon piiriin eivät kuulu seuraavat tilanteet:

1. Hankinnat: maksetaan taloudellinen vastike tavarasta, palvelusta tai urakasta
2. Valtionosuus tai ”valtion rahoitus”: maksetaan esimerkiksi tietylle taholle laissa säädetty laskennallinen rahoitusosuus
3. Korvaus: maksetaan esimerkiksi tietyn lakisääteisen toiminnan järjestämisestä aiheutuvat kustannukset
4. Yhteisrahoitteinen toiminta => Ks. kuitenkin hakemusten ja määrärahan osoituspäätösten hallinnointiin ja tietojen toimittamiseen liittyvät linjaukset seuraavalta dialta
5. Määrärahan osoituspäätökset, joilla irrotetaan osa tai kaikki valtionavustuksia varten budjetoidusta määrärahasta toiselle valtionapuviranomaiselle tai muulle lain nojalla avustuksia myöntävälle valtionavustuksina jaettavaksi => Poikkeuksena näiden käsittelyyn on työkalu Hallinnoivastuksia.fi-palvelussa
6. Muut kuin 4 ja 5 kohdissa tarkoitetut määrärahan osoituspäätökset

Mitä linjaus tarkoittaa yhteisrahoitteisen toiminnan osalta?

- Yhteisrahoitteinen toiminta: talousarvion määrärahasta osoitetaan rahoitusta valtion laitokselle tai virastolle muuhun kuin sen lakisääteiseen toimintaan
- Käsitteellisesti kyse ei voi olla valtionavustuksesta, koska rahoitus osoitetaan valtion budjettitalouden sisälle, mutta luonteeltaan rahoitus on harkinnanvaraista rahoitusta valtion virastoille ja laitoksille
- Kun on kyse samasta määrärahasta, josta myönnetään myös valtionavustuksia, valtion laitokset ja virastot kilpailevat rahoituksesta muiden valtionavustuksen hakijoiden kanssa. Eli samassa haussa on mukana sekä muita hakijoita että valtion laitoksia ja virastoja, ja määrärahaa hallinnoidaan kokonaisuutena.

=> Hallinnointi: yhteisrahoitteisen toiminnan hakemuksia ja määrärahan osoituspäätöksiä hallinnoidaan Hallinnoiavustuksia.fi-palvelussa osana valtionavustuksen ja määrärahan kokonaisuuden hallinnointia

=> Tietojen toimittaminen: Tieto myönnetystä rahoituksesta 1) voidaan ja 2) on järkevää toimittaa samassa yhteydessä kuin toimitetaan myönnettyjä valtionavustuksia koskevia tietoja, vaikka vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus ei voi valtionavustuksia koskevan sääntelyn kautta koskea yhteisrahoitteista toimintaa (pohdinnassa tulisiko määrätä velvoittavaksi)

Valtionavustushanke

<https://vm.fi/valtionavustustoiminnan-kehittaminen>

valtionavustushanke@vm.fi

#valtionavustukset

VALTIONAVUSTUKSET
STATSUNDERSTÖD

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET